

Dosarul nr. 2ra-1604/18

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud: I. Păduraru)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: L. Bulgac, G. Dașchevici, S. Gîrbu)

DECIZIE

17 octombrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Svetlana Filincova
Victor Burduh
Nina Vascan
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursurile declarate de către Moscviciov Evgheni și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Moscviciov Evgheni împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 19 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Moscviciov Evgheni, au fost admise apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova și a fost modificată hotărârea din 05 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a t ă:

La 05 mai 2017 Moscviciov Evgheni a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 19 mai 2011 de către Procuratura Anticorupție a fost pornită împotriva sa cauza penală nr. 2011036320 în baza art. 361 alin. (2) lit. d) Codul penal, iar la 28 decembrie 2011, procurorul Procuraturii Râșcani, a înaintat învinuirea în baza articolului menționat și tot în aceea zi i-a fost aplicată măsura de constrângere obligația de a nu părăsi localitatea.

La 30 decembrie 2011 acuzatorul de stat a emis rechizitoriul pe cauza penală și a transmis materialele în instanța de judecată la Judecătoria Râșcani mun. Chișinău.

Astfel, prin sentința din 22 mai 2015 a Judecătorei Râșcani mun. Chișinău, a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal, cu încetarea procesului penal în legătură cu intervenirea termenului de prescripție, fiind liberat de răspundere penală.

Ulterior, prin decizia din 25 septembrie 2015 a Curții de Apel Chișinău a fost respins ca nefondat apelul său, cu menținerea sentinței atacate fără modificări.

Reclamantul a menționat că, prin decizia din 20 septembrie 2016 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul său, a fost casată sentința din 22 mai 2015 a Judecătorei Râșcani mun. Chișinău și decizia din 25 septembrie 2015 a Curții de Apel Chișinău, fiind dispusă achitarea sa, din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

În acest sens, a invocat că în conformitate cu art. 390 alin. (3) Cod de procedură penală, sentința de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului.

A explicat că, prin decizia din 20 septembrie 2016, Curtea Supremă de Justiție a constatat faptul că, instanțele de judecată eronat au ajuns la concluzia precum că adeverința de salarizare confecționată de către inculpat, reprezintă document oficial fals, din considerentul că nu este eliberată de anumite autorități publice.

În opinia reclamantului, însuși faptul atragerii ilegale la răspundere penală, presupune grave suferințe de ordin fizic și moral a persoanei, acestea fiind și mai mult provocate de circumstanțele în care a fost recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal - confecționarea și folosirea documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații, soldate cu daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice, fiindu-i incriminată astfel o infracțiune mai puțin gravă care se pedepsește cu închisoare de până la 5 ani.

În aceeași consecutivitate a menționat că, la 20 martie 2014 Plenul Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție în urma examinării recursului în numele Legii, depus de către Procurorul General, a pronunțat decizia în care a indicat că în cazul prezentării certificatului (adeverinței) de salarizare fals instituțiilor financiare, în sensul obținerii unui credit sau majorării sumei acesteia, sau obținerii unui credit în condiții avantajoase, fapta urmează a fi încadrată în baza art. 238 Cod penal, iar în pct.2 al deciziei a fost menționat că în unele cauze penale, instanțele naționale au decis că certificatul (adeverința) de salarizare nu se subscrive noțiunii de document oficial în sensul obiectului material al infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (1) Cod penal, decizia pronunțată în interesul legii fiind obligatorie din ziua pronunțării.

A relatat că acestui fapt, instanța de fond nu i-a dat nicio importanță, în pofida multiplelor solicitări ale inculpatului și apărătorului acestuia, fiind ignorat în așa fel art. 120 al Constituției, conform căruia este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.

În continuare a specificat că, la emiterea sentinței din 22 mai 2015 a Judecătorei Râșcani mun. Chișinău și a deciziei din 25 septembrie 2015 a Curții de Apel Chișinău, instanțele de judecată nu au executat decizia în interesele Legii

din 20 martie 2014 a Curții Supreme de Justiție, iar copia prezentată instanței a dispărut din dosar.

A mai concretizat că, de către Procuratura Anticorupție a fost încălcată competența materială la pornirea cauzei penale, iar în acest sens au fost efectuate acțiuni procesuale la plângerea directorului general al companiei ÎCS „Total Leasing” SA.

La fel, a evidențiat că prin aplicarea măsurii de obligarea de nepărsire a localității, i-a fost limitat dreptul la libera circulație, garantat de art. 27 al Constituției.

Totodată, a atenționat asupra încălcării drepturilor sale prin neexaminarea în termenul prevăzut de legislație a plângerii depuse la 16 ianuarie 2012 în temeiul art. 313 Cod procedură penală.

Reclamantul a comunicat că învinuirea i-a fost înaintată fără calificarea și explicarea componentei infracțiunii, iar la 29 decembrie 2011 apărătorul său a depus cerere prin care a solicitat încetarea urmăririi penale motivând prin faptul lipsei elementelor infracțiunii, însă la 30 decembrie 2011 procurorul a emis ordonanța de refuz în satisfacerea cererii avocatului.

A reiterat că, la 30 decembrie 2011 cauza penală a fost expediată în Judecătoria Râșcani mun. Chișinău, iar la 02 ianuarie 2012 a depus plângere împotriva ordonanței de încetarea urmăririi penale, care nu a fost examinată în termenul prevăzut de Codul de procedură penală.

La 16 ianuarie 2012, în conformitate cu art. 313 Cod de procedură penală, a depus la Judecătoria Râșcani mun. Chișinău plângerea cu nr. 982 privind acțiunile și inacțiunile ilegale ale procurorului ierarhic superior, iar la 06 februarie 2012 judecătorul de instrucție a dispus examinarea plângerii către procurorul Procuraturii municipiului Chișinău.

Astfel, a susținut că plângerea din 16 ianuarie 2012 nu a fost examinată, timp în care cauza de învinuire era examinată în instanțele de judecată.

În legătură cu întreprinderea acțiunilor ilegale din partea organului de urmărire penală și lipsa unei judecăți independente și imparțiale, pe întreaga perioadă, a trăit cu simțul lipsei unei soluții, fiind în stare de frică continuă și presiune psihologică.

A considerat rezonabil și echitabil de a-i fi acordată o compensație bănească în vederea reparării pagubei morale pentru: acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești; obligarea de nepărsire a localității; neexaminarea plângerii din 16 ianuarie 2012 în temeiul art. 313 Cod de procedură penală; examinarea ilegală a cauzei în instanțele de judecată; neexecutarea deciziei în interesul Legii din 20 martie 2014 a Curții Supreme de Justiție; durata examinării cauzei în afara limitei termenului rezonabil.

Reclamantul și-a întemeiat acțiunea în baza Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, art. 1405, 1422 alin. (1) și (2), 1423 Cod civil, art. 3, 6, 7 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și art. 3 Protocolul 7 al Convenției.

A solicitat încasarea din contul pârâtului în beneficiul său a prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii

și ale instanțelor judecătorești în mărime de 53 333 euro, echivalent în lei moldovenești.

Pe parcursul examinării cauzei reclamantul și-a concretizat cerințele, solicitând încasarea din contul pârâtului în beneficiul său a prejudiciului moral în mărime de 1 068 000 lei și prejudiciului material în sumă de 10 239, 60 de lei, cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, încasarea cheltuielilor de judecată suportate în cadrul cauzei penale în sumă de 5 189, 95 de lei și cheltuielile de judecată suportate în prezentul litigiu în sumă de 2 143, 40 de lei.

Prin încheierea din 02 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova.

Prin hotărârea din 05 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată a fost admisă parțial. A fost încasat din contul bugetului de stat în beneficiul lui Moscviciov Evgheni prejudiciul moral în mărime de 30 000 lei, cheltuielile de judecată în sumă de 4 900 lei suportate pe parcursul urmăririi penale și examinării cauzei penale în instanțele judecătorești și cheltuielile de judecată în sumă de 1 520 lei pentru examinarea cauzei civile. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 07 decembrie 2017, 20 decembrie 2017 și 28 decembrie 2017, Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Moscviciov Evgheni, au declarat apel (nemotivat) împotriva hotărârii din 05 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, iar la 25 ianuarie 2018, 12 februarie 2018 și 21 februarie 2018 apelanții au depus cererile de apel motivate.

Prin decizia din 19 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Moscviciov Evgheni, au fost admise apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova, fiind modificată hotărârea din 05 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, prin micșorarea cuantumului despăgubirilor morale acordate reclamantului de la 30 000 lei până la 3000 lei, și în partea cheltuielilor de judecată de la 1520 lei până la 500 lei. În rest, hotărârea a fost menținută.

La 08 iunie 2018 și 15 iunie 2018, Moscviciov Evgheni a declarat recurs împotriva deciziei din 19 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În susținerea recursului s-a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o neîntemeiată și ilegală în partea încasării prejudiciului moral, prin faptul că au fost aplicate eronat normele de drept material guvernate de raportul juridic litigios.

A relatat că instanța de apel la aprecierea cuantumului prejudiciului material și moral nu a ținut cont de circumstanțele de fapt ale cauzei și prevederile art. 3, 7 și 11 ale Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La fel, a specificat că cheltuielile de judecată suportate atât în prezentul litigiu, cât și în cauza penală, au fost confirmate prin probe veridice, urmând a fi restituite în mărimea solicitată.

A mai menționat că instanța de apel a admis spre examinare cererile de apel a Ministerului Justiției și Procuraturii Generale din 12 februarie 2018 și 21 februarie

2018, cu depășirea termenului legal prevăzut de art. 369 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă.

Recurentul a solicitat admiterea recursului, modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu admiterea integrală a cerințelor înaintate.

La 22 iunie 2018, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 19 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În susținerea recursului s-a invocat încălcarea și aplicarea eronată a normelor de drept material, prin faptul că a fost interpretată în mod eronat legea, iar aprecierea probelor a fost arbitrară.

În acest sens, a arătat că în sensul art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, la angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite, astfel încât nu orice acțiune a organelor de drept atrage răspunderea statului.

De asemenea, a evidențiat că, Moscviciov Evgheni nu a fost reținut sau arestat și nici nu a prezentat careva probe care să ateste că bănuiala sa ar fi avut careva efecte negative asupra reputației sale, respectiv nu a fost limitat în drepturi pentru a pretinde la repararea prejudiciului din contul bugetului de stat.

Cât privește compensarea cheltuielilor de judecată cu titlu de asistență juridică, a menționat că acestea sunt neîntemeiate și exagerate în raport cu criteriile stabilite de practica Curții Europene.

Recurentul a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

În conformitate cu art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 19 aprilie 2018.

Prin urmare, recursul declarat de Moscviciov Evgheni la 08 iunie 2018, este în termen.

Referitor la recursul declarat de Ministerul Justiției, completul reține că decizia integrală a fost recepționată la 31 mai 2018, conform ștampilei de intrare nr. 10394 (f.d.34 vol.II), iar alte date privind recepționarea deciziei instanței de apel, la dosar lipsesc.

Astfel, recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova la 22 iunie 2018, este în termen.

Prin referința din 24 iulie 2018, Procuratura Generală a Republicii Moldova a solicitat admiterea recursului declarat de Ministerul Justiției și respingerea recursului declarat de Moscviciov Evgheni.

Prin referința din 30 iulie 2017, Moscviciov Evgheni a solicitat de a declara recursul Ministerului Justiției ca inadmisibil.

Prin încheierea din 26 septembrie 2018 a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, recursurile declarate de Moscviciov Evgheni și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, au fost considerate admisibile și transmise Colegiului lărgit pentru a fi examinate în fond.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a admite recursul declarat de Moscviciov Evgheni, a casa decizia instanței de apel și a modifica hotărârea primei instanțe, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Din materialele dosarului s-a constatat că, înaintând prezenta acțiune în judecată în baza Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, Moscviciov Evgheni a solicitat încasarea din contul bugetului de stat a prejudiciului moral în mărime de 1 068 000 lei și prejudiciului material în sumă de 10 239, 60 de lei, precum și cheltuielilor de judecată suportate în cadrul cauzei penale în sumă de 5 189, 95 de lei și cheltuielile de judecată suportate în prezentul litigiu în sumă de 2143, 40 de lei.

Judecând cauza, prima instanță prin hotărârea din 05 decembrie 2017 a ajuns la concluzia de a admite parțial acțiunea și a încasa din contul bugetului de stat în beneficiul lui Moscviciov Evgheni prejudiciul moral în mărime de 30 000 lei, cheltuielile de judecată în sumă de 4 900 lei suportate pe parcursul urmăririi penale și examinării cauzei penale în instanțele judecătorești și cheltuielile de judecată în sumă de 1 520 lei pentru examinarea cauzei civile, cu respingerea în rest a acțiunii ca neîntemeiată.

Fiind investită cu judecarea apelurilor declarate, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 19 aprilie 2018 a modificat hotărârea primei instanțe prin micșorarea cuantumului despăgubirilor morale acordate reclamantului de la 30 000 lei până la 3000 lei, și în partea cheltuielilor de judecată de la 1520 lei până la 500 lei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, deși la examinarea cauzei au fost stabilite pe deplin circumstanțele care au importanță pentru judecarea cauzei în fond, soluția instanței de apel în sensul adoptat nu poate fi menținută, fiind rezultată din interpretarea greșită a prevederilor legale ce guvernează raportul juridic litigios și circumstanțele probatorii ale dosarului.

În conformitate cu art. 10 alin. (1) Cod civil, apărarea drepturilor civile încălcate se face pe cale judiciară, iar conform art. 53 alin. (2) din Constituție, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Prevederi relevante speței se conțin în Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, care stabilește expres atât momentul nașterii dreptului la repararea prejudiciului, cât și condițiile în temeiul cărora survine răspunderea statului.

Astfel, art. 1 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, stipulează că prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

Conform art. 2 alin. (1) din legea citată, prin acțiuni ilicite se înțelege, acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

Din materialele dosarului s-a constatat că prin ordonanța din 18 mai 2011 a fost dispusă începerea urmăririi penale în privința lui Moscviciov Evgheni pe faptul confecționării, deținerii și folosirii certificatului de salarizare, eliberat din numele SRL „Aridon” pe numele lui Moscviciov Evgheni, document oficial fals, care acordă drepturi și eliberează de obligații, soldate cu daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, infracțiune prevăzută de art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal.

Prin ordonanța din 28 decembrie 2011 a procurorului în Procuratura sect. Râșcani mun. Chișinău, Moscviciov Evgheni a fost pus sub învinuire în baza semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal.

Tot la 28 decembrie 2011, prin ordonanța procurorului în Procuratura sect. Râșcani mun. Chișinău, în privința lui Moscviciov Evgheni a fost aplicată măsura preventivă obligația de a nu părăsi localitatea.

Actele cauzei atestă că la 30 decembrie 2011 a fost întocmit rechizitoriul de învinuire a lui Moscviciov Evghenii în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal, cauza penală fiind expediată în instanța de judecată.

Prin sentința din 22 mai 2015 a Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău, Moscviciov Evgheni a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal, fiind încetat procesul penal în privința acestuia din motivul intervenirii termenului de prescripție, cu liberarea de la răspundere penală.

Prin decizia din 25 septembrie 2015 a Curții de Apel Chișinău a fost respins ca nefondat apelul inculpatului Moscviciov Evgheni, fiind menținută fără modificări sentința din 22 mai 2015 a Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău.

Iar prin decizia din 20 septembrie 2016 a Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, au fost admise recursurile ordinare declarate de către inculpatul Moscviciov Evgheni, fiind casată total sentința din 22 mai 2015 a Judecătoriei Râșcani mun. Chișinău și decizia din 25 septembrie 2015 a Curții de Apel Chișinău, cu dispunerea achitării lui Moscviciov Evgheni pe art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

Prin urmare, cele relatate în ansamblu denotă incontestabil faptul că, Moscviciov Evgheni este în drept de a pretinde la repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

În acest sens instanța de recurs reiterează că în conformitate cu art. 3 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității.

Potrivit art. 6 lit. a) al legii enunțate, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit de prezenta lege, apare în cazul devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare.

În accepțiunea art. 10 din aceeași lege, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilit de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

Prevederi similare se regăsesc și în art. 1405 alin. (1) Cod civil, conform căruia prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În temeiul dispozițiilor legale citate se instituie obligația generală a statului de a repara persoanele fizice prejudiciul material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În conformitate cu art. 11 alin. (1) și (3) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă, caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată, rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei, durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată, natura dreptului personal lezată și locul lui în sistemul de valori al persoanei, suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate, durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Conform art. 1422 alin. (3) Cod civil, reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat

prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

Prin prisma art. 1423 alin. (1) și (2) Cod civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate, caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate

În acest context, coroborând normele legale enunțate cu circumstanțele stabilite prin materialele anexate la dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel corect a apreciat temeinicia acțiunii, însă incorect a determinat mărimea compensației pentru prejudiciul moral cauzat lui Moscviciov Evgheni, ca urmare a acțiunilor ilegale a organului de urmărire penală.

Astfel, după cum a reținut și instanța de apel, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, iar cuantumul despăgubirilor trebuie în așa fel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Din studiul înscrisurilor anexate la dosar rezultă incontestabil faptul că, lui Moscviciov Evgheni i-au fost cauzate suferințele psihice, prin faptul că a fost atras la răspundere penală pentru săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea penală prevede inclusiv pedeapsa cu închisoare pe un termen de până la 5 ani.

În cazul dat, suferințele psihice suportate de către Moscviciov Evgheni se manifestă și prin faptul că acesta a fost atras la răspundere penală pentru acțiuni în care nu s-a constatat că fapta inculpatului întrunește elementele infracțiunii.

De altfel, în perioada începând cu 18 mai 2011, data începerii urmăririi penale și până la 20 septembrie 2016 când a fost achitat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 361 alin. (2) lit. d) Cod penal, din motiv că fapta inculpatului nu a întrunit elementele infracțiunii, Moscviciov Evgheni a fost supus unor suferințe psihice, fiind pusă în pericol libertatea sa.

Prin urmare, apreciind în ansamblu circumstanțele speței și având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, natura dreptului lezat, caracterul și gravitatea suferințelor suportate, statutul social al persoanei, durata urmăririi penale și examinării cauzei, aplicarea măsurii preventive sub forma obligării de nepărăsire a localității, instanța de recurs constată existența motivelor întemeiate de a acorda cuantumul prejudiciului moral stabilit de către prima instanță la suma de 30 000 lei, care, în opinia instanței de

recurs poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate - Moscviciov Evgheni.

Totodată, este de observat că mărimea compensației solicitate spre încasare de către Moscviciov Evgheni cu titlu de reparare a prejudiciului moral în sumă de 1 068 000 lei, este una excesivă, motiv din care nu poate fi satisfăcută integral.

De asemenea, instanța de recurs apreciază neîntemeiat argumentul Ministerului Justiției cu referire la faptul că Moscviciov Evgheni nu a prezentat probe care ar confirma prejudiciul moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală și prin urmare nu este temei de a genera obligațiunea statului la repararea acestuia, dat fiind că acest argument poartă un caracter declarativ și formal, fiind contrar prevederilor Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998.

Potrivit jurisprudenței Curții Europene (cauza Antipenkov vs. Rusia, nr. 33470/03 din 15 octombrie 2009, §82) Curtea a reiterat că părții lezate nu-i poate fi cerut ca aceasta să prezinte probe întru argumentarea prejudiciului moral suferit, iar simpla constatare a încălcării săvârșite de organele de urmărire penală și declarațiile părții lezate sunt suficiente pentru a oferi o satisfacție echitabilă.

Cu referire la repararea prejudiciului material în mărime de 5 189, 95 de lei, compus din cheltuieli suportate în cadrul cauzei penale și cheltuieli de judecată în mărime de 2143, 40 de lei, suportate în prezenta cauză civilă, instanța de recurs reține că, în această parte, instanța de apel la fel a apreciat incorect probele administrate.

În conformitate cu prevederile art. 7 lit. e) și g) din Legea nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică; cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.

În corespundere cu art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Din materialele cauzei rezultă că Moscviciov Evgheni a suportat cheltuieli pentru asistența juridică acordată în cadrul dosarului penal potrivit bonului de plată seria EK nr. 583610 din 15 aprilie 2011 în sumă de 300 lei și potrivit bonului de plată seria EO nr. 823170 din 22 mai 2012 în sumă de 4600 lei, precum și cheltuieli sub forma plății taxei de stat pentru eliberarea înregistrării audio a ședinței de judecată în mărime de 20 de lei (f.d.123, 131 vol.I).

La fel, actele cauzei atestă că recurentul Moscviciov Evgheni a achitat pentru acordarea serviciilor juridice în prezenta cauză suma de 2000 lei (f.d.135 vol. I).

Pornind de la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru ca costurile și cheltuielile să fie incluse în suma acordată, trebuie să se stabilească dacă acestea au fost cu adevărat suportate, au fost necesare și că au o valoare rezonabilă (Nilsen și Johnsen împotriva Norvegiei [GC] nr. 23.118/93, paragraful 62, CEDO 1999-VIII).

Prin urmare, raportând cele descrise la dispozițiile normelor legale citate supra și principiile CEDO, instanța de recurs consideră că prima instanță corect a acordat suma de 4900 lei pentru cheltuielile suportate la examinarea cauzei penale și suma de 1520 lei pentru examinarea cauzei civile, or, cheltuielile de judecată pentru

acordarea asistenței juridice în cadrul dosarului penal și în prezenta cauză, au fost reale, necesare și rezonabile pentru efectuarea actelor procesuale efectuate.

În rest cerințele recurentului Moscviciov Evgheni privind repararea prejudiciului material, corect au fost respinse, deoarece sunt nejustificate și lipsite de suport probator.

În același timp, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție observă că, deși prima instanță corect a apreciat cuantumul prejudiciului moral și material, greșit a dispus încasarea sumei direct din contul bugetului de stat, or, din conținutul prevederilor art. 5 alin. (1), art. 13¹ alin. (2), (3) și (4) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, se distinge cert faptul că prejudiciul moral și material urmează a fi încasat din contul bugetului de stat gestionat de Ministerul Finanțelor prin intermediul Ministerului Justiției, ceea ce în consecință generează modificarea hotărârii primei instanțe.

Din considerentele menționate și având în vedere că circumstanțele cauzei au fost stabilite și nu este necesară verificarea suplimentară și administrarea unor noi dovezi, însă normele de drept material au fost interpretate eronat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, a admite recursul declarat de Moscviciov Evgheni, a casa decizia instanței de apel și a modifica hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) și e) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se admite recursul declarat de către Moscviciov Evgheni.

Se casează decizia din 19 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău și se modifică hotărârea din 05 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Moscviciov Evgheni împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și încasarea cheltuielilor de judecată, în partea încasării din contul bugetului de stat a prejudiciului moral și prejudiciului material cu titlu de cheltuieli de judecată, după cum urmează:

Se încasează din contul bugetului de stat gestionat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Moscviciov Evgheni prejudiciul moral în mărime de 30 000 (treizeci mii) lei, prejudiciul material cu titlu de cheltuieli de judecată în mărime de 4 900 (patru mii nouă sute) lei suportate pe parcursul urmăririi penale și examinării

cauzei penale și cheltuielile de judecată în sumă de 1 520 (una mie cinci sute douăzeci) lei pentru examinarea cauzei civile.

În rest, hotărârea din 05 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Valeriu Doagă

Svetlana Filincova

Victor Burduh

Nina Vascan

Tamara Chișca-Doneva